

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

на съдиите **Кети Маркова и Анастас Анастасов**
по к. д. № 17/ 2016г.

Подписваме определението от 22 ноември 2016г., по к. д. № 17/ 2013 г., постановено във фазата по допустимост, с особено мнение, тъй като не сме съгласни с приетия от мнозинството съдии извод за отклоняване като недопустимо на искането на президента за задължително тълкуване на чл. 99, ал. 7, изречение 1 от Конституцията, по въпроса: „В последните три месеца от своя мандат насрочва ли президентът на Републиката нови избори, без да е разпуснал Народното събрание?“. Намираме искането за допустимо, тъй като изпълнява всички изискуеми от Конституцията и закона предпоставки за форма, реквизити и съдържание, което обуславя и неговото допускане за разглеждане по същество.

Съображенията ни са следните:

Според нас основният недостатък на приетото определение е, че в по-голямата си част мотивите съдържат констатации, съображения, анализ и изводи, които разгледани съвкупно, обективират не нещо друго, а именно развита тълкувателна дейност, изначално отречена като недопустима за случая. Това е така, защото с мотивите на определението за отклоняване поради недопустимост на искането в действителност се дава изричен отговор на формулираното от вносителя тълкувателно питане, и то еднозначен и категоричен, но без да е съобразен изискуемият вид и форма на дължимия според нас акт-тълкувателно решение на Конституционния съд. Излишно е отново да припомним разликите между казуалното и задължителното (автентично) тълкуване, тъй като те са широко известни. Не случайно обаче конституционната

доктрина определя последното като най-мощното правомощие на Конституционния съд, или негово свръхправомощие.

Избраният подход в случая избягва именно онази безусловна задължителност и стабилност на резултата от извършеното автентично тълкуване, които могат да бъдат постигнати единствено по силата на решението, постановено при изпълнение на правомощието на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията. Даденото в легитимната конституционна процедура тълкуване на конкретна конституционна норма, с диспозитива на постановеното решение, го прави неразделна и също толкова задължителна част от самата нея. С осигуряването на целената еднозначност в разбирането се изключва и всякаква възможност за бъдещи различни интерпретации. Впрочем тук е мястото да се припомни, че съществена цел на задължителното тълкуване, относима и към конкретния казус, е да бъдат избегнати евентуални бъдещи противоконституционни действия на съответните субекти, възникнали в резултат на неточно разбиране на смисъла и съдържанието на определени релевантни конституционни разпоредби. Тази цел не може да бъде дефинитивно отречена.

Мотивите на определението са развити по схемата-конституционната норма е ясна и не се нуждае от тълкуване, но същевременно точно тази „яснота“ се обяснява и аргументира изцяло с резултата от развитата в действителност същинска тълкувателна дейност- чрез съчетаването на няколко различни принципи и способности на тълкуването. Убедени сме, че мястото на тези разсъждения е единствено в мотивите на тълкувателно решение.

По-нататък несъгласието ни с мнозинството съдии е по въпроса за липсата на правен интерес от исканото тълкуване и необходимостта от такова. Приема се, че в случая няма правен спор,

носещ белезите на междуинституционност, т.е. не се очертават различни виждания на отделните държавни институции по тълкуването и прилагането на оспорената конституционна норма. Този подход в случая намираме за погрешен. Позицията ни по въпроса е, че се придава универсален характер на едни приети и обобщавани в практиката изисквания за допустимостта на искане, като обаче не се отчита спецификата на конкретното питане и конституционния статус на сезиращия орган. Важно е да се изтъкне, че нито Конституцията, нито Законът за Конституционен съд (ЗКС) въвеждат изрично подобни изисквания. Тяхното формулиране, обобщаване и систематизация е достижение на практиката на Конституционния съд, проследена в нейното развитие, но това съвсем не означава, че наличието, респ. липсата на всички извеждани до момента основания за допустимост, приемани по различните дела, следва да се търсят, и то в кумулативна даденост, по всеки отделен тълкувателен казус. Ползваната класификация, създадена от практиката нито има абсолютен характер, нито има основание да се твърди, че е изчерпателна, а и множеството противоречиви актове на Конституционния съд по допустимостта на конкретни искания, убедително илюстрират това виждане. Впрочем, то е широко застъпено и в конституционноправната доктрина.

Ако е вярно, че винаги следва да е налице различно разбиране и правен спор между държавните институции, стриктното и докрай съблюдаване на едно такова изискване, би предпоставило като резултат дефинитивното дерогиране на конституционно установено правомощие. Така на практика ще се окаже, че нито един едноличен държавен орган от кръга на оправомощените да сезират Конституционния съд субекти, не би могъл да отправи тълкувателно питане по въпрос, отнасящ се до негова собствена компетентност,

обусловена от прякото приложение на конституционни разпоредби. Именно такъв е конкретният случай- няма нито една държавна институция, с която президентът да води правен дебат по въпрос единствено от негова компетентност, за да се търсят и изтъкват всякога като основание за допустимост на искането му съществуващи противоречиви разбирания на различни държавни институции, което самостоятелно да предполага опасност от противоречиво прилагане на съответната конституционна разпоредба.

Самият вносител посочва две алтернативи за възможно тълкуване на разпоредбата на чл. 99, ал. 7 от Конституцията, с които обосновава искането си за задължително тълкуване. Аргументира и конституционно защитимата цел- да се очертаят конституционните правомощия на президента, в рамките на ситуацията, когато в последните три месеца от мандата на държавния глава възниква правителствена криза, прерастваща в парламентарна. Поставеният тълкувателен въпрос не е бил предмет на предходни конституционни тълкувателни производства. Той обаче доразвива въпросите по материята на служебното правителство и статута на Народното събрание, разпуснато при условията на чл. 99, ал. 5 от Конституцията, предмет на к.д. № 30/ 92г., по което е постановено Тълкувателно Решение № 20/ 92г. С настоящото искане се поставя същевременно акцент върху интерпретацията на конституционна норма, уреждаща коментирания специфична хипотеза на правомощията на президента.

Сезирането с поставения конкретен въпрос следваше да се разглежда и като възможност практиката да бъде доразвита и обогатена, тъй като само по себе си спазването на изискването за пълнота и всеобхватност по отношение на въведения предмет на

тълкуване, би представлявало логично продължение на разрешението, дадени с посоченото по-горе тълкувателно решение. Това е така, защото за да направи автентично тълкуване на конституционната норма, Съдът следваше да навлезе в дълбочината на правния проблем и се ангажира с позиция по редица релевантни въпроси. Наложителен е изричен и недвусмислен отговор какво е съотношението между разпоредбите на чл. 99, ал. 5 и чл. 99, ал. 7 от Конституцията, а последната следваше да бъде анализирана и в контекста на гаранциите, които Основният закон осигурява срещу възможното установяване на друг режим на управление, различен от конституционния, както от страна на действащия президент, чиито мандат е в последните три месеца, така и от новоизбрания, след като встъпи в длъжност. Това е особено важно, тъй като изначално ясно е, че Конституцията не допуска в нито един момент държавата да остане едновременно без президент, парламент и правителство, или някоя от посочените институции да доминира по начин, нарушаващ конституционно установения баланс между властите. Същевременно Основният закон охранява парламентарния характер на републиката, включително и при действащо служебно правителство, което в случаите на неразпуснато Народно събрание също се подлага на парламентарен контрол, макар и не докрай пълноценен.

За да се отговори на поставения въпрос, процесът на тълкуване следваше да обхване и анализ на обема, съдържанието и съотношението между отделните правомощия на президента, така, както те са уредени от Конституцията, последователността и темпоралните граници на тяхното упражняване. Важно е също така и изрично да се заключи къде действащата Конституция поставя разделителната линия между правомощията на двамата президенти - този, чиито мандат е в последните три месеца, и новоизбрания,

считано от началото на неговия мандат, за да отграничи по този начин упражняването им от всеки от тях в условията на протичаща правителствена и парламентарна криза, и същевременно на преход във властта в рамките на самата президентска институция.

Не намираме правни аргументи, с които да подкрепим позицията на мнозинството, че искането за тълкуване се свежда до такова за допълване на Основния закон, което е от компетентността на Народното събрание, до заобикаляне на императивно установени правила и т.н. Според нас искането е Конституционният съд да упражни в най-чист вид тълкувателното си правомощие по чл. 149, ал. 1, т. 1 от Конституцията.

Не виждаме нищо по-различно, което да отличава настоящото искане за тълкуване от множеството предходни, инициирани производствата пред Конституционния съд, приключили с постановяване на обвързващи тълкувателни решения (Вж. напр. исканията на главния прокурор и 51 народни представители от 36-то Народно събрание по многократно изтъкваното, с оглед предмета на настоящото дело к.д. № 30/ 92 г.). Касае се в случая за тълкуване на конституционна норма (чл. 99, ал. 7, изр. 1), разглеждана в съотношението ѝ с други (чл. 99, ал. 5, чл. 64, ал. 3, чл. 75 от Конституцията), и свързана с упражняването на конкретни правомощия на президента.

Не споделяме и виждането, че произнасяйки се по същество, Конституционният съд би се превърнал в консултативен орган, който да обслужи един конюнктурен политически интерес. Според нас вярно е точно обратното - по пътя на автентичното тълкуване на Конституцията би се постигнала необходимата еднозначност в разбирането и интерпретацията на нормите на Основния закон. Това обаче не може да стане веднага, за да обслужи нуждите на момента,

най- малкото защото конституционният процес има фази, със съответните процесуални действия и срокове, които в повечето случаи е невъзможно да съвпадат с „точното време“ на съответното действие, обусловило питането.

Поради изложените съображения, като приемаме, че искането на президента е допустимо, намираме, че същото следваше да бъде разгледано по същество, подписваме определението с особено мнение.